

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Rovaniemen kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Tuulikki Louet-Lehtoniemi, puh. 0503746343, tuulikki.louet-lehtoniemi@rovaniemi.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kaupunginhallitus 21.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Väestön terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, mikäli sote-maakunta ja kunnat tekevät tiivistä yhteistyötä sen eteen ja kannustimet toimintaan ovat riittävät. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus voi parantua maakunnan pienissä kunnissa, kun rahoitus on yhdellä järjestäjällä ja toiminnan ohjaus on keskitettynä valtiolle ja sote-maakunnille. Kasvukeskusten ja sen asukkaiden osalta hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen ja palveluiden saatavuuden varmistaminen vaativat riittävän resurssoinnin lisäksi myös tehokasta yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden ja palvelutuottajien kanssa sekä riittävää palveluintegraatiota.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Lakiesitystä voisi täydentää siltä osin, että kyse ei olisi ainoastaan ensihoitopalvelujen synergiahyödyistä, vaan hyötyjä voisi tarkastella laajemminkin 24/7 hälytysluonteisten peruspalvelujen suhteen (turvahälytykset, muu teknologia jne.) maakunnassa.

Pelastustoimen ja ensihoidon synergiaetujen hyödyntäminen Lapin maakunnassa ei välttämättä onnistu, sillä Rovaniemen pohjoispuolella pelastuslaitos toimii pääsääntöisesti sopimuspalokuntien varassa. Tulvan torjuntakaluston ja -välineistön kehittäminen ja innovointi voisi olla Lapin pelastuslaitoksen tehtävänä. Lapin alueen majoituskapasiteetin käyttömahdollisuus tulisi huomioida esim. korona- tai muussa kriisitilanteessa. Lapin pelastuslaitoksen kuntien neuvottelukunnassa on noussut vahvasti esiin huoli pelastuslaitoksen resursseista sekä rekrytointiongelmista. Haasteellisista olosuhteista, kuten pitkistä etäisyyksistä, johtuvat erityispiirteet ovat johtaneet menojen korotuspaineeseen.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Perustettavissa maakunnissa on kysymys perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetystä itsehallinnosta kuntia suuremmilla itsehallintoalueilla, joista säädetään lailla. Esitykseen sisältyvä lainsäädäntö kuitenkin rajoittaa itsehallintoa merkittävästi. Tärkein itsehallintoa rajoittava tekijä on se, että maakunnilla ei tulisi ainakaan alkuvaiheessa olemaan verotusoikeutta. Maakuntien rahoitus perustuisi lähes kokonaan valtion maakunnalle osoittamaan rahoitukseen. Tämän on esityksessä nähty edellyttävän ja oikeuttavan maakuntien itsehallinnon olennaiseen rajoittamiseen lainsäädännössä. Maakuntien itsehallintoa rajoittaa myös lisääntyvä valtionohjaus.

Maakunnista on tarkoitus luoda vahvoja organisaatioita. Maakunnat olisivat keskimäärin huomattavasti kuntia suurempia sekä kooltaan että taloudeltaan. Maakunnan ylintä päätösvaltaa tulee käyttämään maakuntavaltuusto. Maakuntiin ollaan luomassa lainsäädännöllä kuntien rinnalle maakunnallinen toimija, jossa on yhteneväiset toimielinorganisaatiot kuten kunnissakin on kuntalain mukaan oltava. Voisivatko esim. nuorisovaltuusto sekä vammais- ja vanhusneuvostot olla yhteisiä kuntien kanssa, etenkin, jos toimielinten tehtävät sekä kunta- että maakuntalain mukaan ovat yhteneväiset. Lapin sote-maakunnassa on lisäksi määritelty pakolliseksi toimielimeksi saamen kielen lautakunta, joka saamenkielisten asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskanava sote-maakunnan hallinnossa. Sen tehtäväkenttä ulottuisi sote-maakunnan kaikkiin tehtäviin. Lautakunta ei kuitenkaan miltään osin korvaisi saamelaiskäräjien asemaa saamelaiskäräjistä annetun lain mukaisena saamelaisten edustajana.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet turvataan sekä kunta- että sote-maakuntalaissa. Sote-maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle ja lakiehdotus antaa siihen toimivat puitteet.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin [Sote-maakuntalakiesityksen on tarkoitus luoda edellytykset perustuslaissa turvatulle itsehallinnolle kuntia suuremmilla hallintoalueilla. Lakiluonnoksen hallintoa ja johtamista (valtuusto, sote-maakuntahallitus ja niiden tehtävät sekä oikeus hallintosäännöllä päättää toimielin- ja viranhaltijaorganisaatiosta), luottamushenkilöitä, päätöksentekoa, taloutta ja tarkastusta sekä toimintaa markkinoilla koskevat säännökset vastaavat pitkälti voimassaolevan kuntalain sääntelytapaa ja ne antavat hyvän ja riittävän pohjan sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle. Sote-maakuntalaki ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki koskevat ensisijaisesti hallinnon järjestämistä. Jatkossa tulee varmistaa erityisesti se, että sote-maakunnille jää ratkaisuvallta niille siirrettävien tehtävien hallinnon, päätöksenteon ja talouden järjestämiseen. Sote-maakunnan toimiala on lakiluonnoksessa tiukasti rajoitettu ja se voi hoitaa vain laissa mainittuja tehtäviä. Tulevat 21 sote-maakuntaa ovat toimintaympäristöltään, julkiselta ja yksityiseltä palvelurakenteeltaan sekä muilta olosuhteiltaan erilaisia. Olosuhteiden erilaisuus tulee ottaa huomioon ja mahdollistaa joustavat yhteistoimintamuodot palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa. Erityisesti on huomioitava alueellisten kasvukeskusten kanssa tehtävä yhteistyö. Sote-maakuntien asukas pohja muodostuu kuntien asukkaista, jotka valitsevat päättäjät molempiin ja osa päättäjistä tulee toimimaan sekä kunta- että sote-maakuntatasolla. Kuntien ja sote-maakuntien väliselle yhteistyölle ei tule luoda lainsäädännöllisiä esteitä. Kunnan ja sote-maakunnan jäykkä toimivaltaraja uhkaa aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja/tai palveluaukkoja. Paikallisesti ja alueellisesti erilaiset ratkaisut tulee mahdollistaa. Lapin maakunnan kannalta Pohjois-Lapin Norjan rajan ylittävät joustavat sote-palvelut ja erityisesti ensihoito tulee turvata kuten nykyisinkin. Lainsäädännön tulisi myös mahdollistaa rajakuntien toimivaltaisten toimielimien muodostamisen sekä valmiussuunnitelmien laatimisen, esim. erilaisissa laajoissa kriisitilanteissa.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Lakiesityksen mukaan sote-maakuntien rahoitusmalli rajaisi käytännössä sote-maakunnan mahdollisuuksia ottaa hoidettavakseen muita kuin lakisääteisiä tehtäviä. Sote-maakunnan itselleen ottamat tehtävät voisivat liittyä esimerkiksi sote-maakunnan edunvalvontaan tai sote-maakunnan kansainväliseen toimintaan. Maakunta voisi alueellaan harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Toiminnan käynnistyessä sote-maakunnille siirtyy erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvää yhtiömuotoista toimintaa. Säännös poikkeaisi nykytilanteesta jossain määrin siinä, että nykyään kuntien ja sairaanhoitopiirien harjoittama yhtiömuotoinen toiminta ei välttämättä rajaudu kunnan tai sairaanhoitopiirin alueelle. Säännöksessä liiketoiminnan vähäriskisyydellä tarkoitetaan sitä, ettei liiketoiminta saa vaarantaa sote-maakunnan lakisääteisten tehtävien hoitamista. Sote-maakunnalla olisi tehtävissään järjestämisvastuu. Sekä sote-maakunta- että järjestämislaissa tarkennettaisiin järjestämisvastuun kantoa ja ostopalveluja koskevia säännöksiä nykyiseen kuntalakiin nähden. Sote-maakunta voisi tuottaa palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden sote-maakuntien kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen tai palvelusetelimallia käyttäen muulta palvelun tuottajalta. Sote-maakunnat voisivat tehdä yhteistyötä toistensa kanssa perustamalla yhteisen toimielimen, viran tai ostopalvelun perusteella. Lisäksi sote-maakunnat voisivat perustaa sote-maakuntayhtymän

tuottamaan tukipalveluja. Järjestämisvastuuta ei kuitenkaan voitaisi siirtää sote-maakuntayhtymälle. Sote-maakunta voisi perustaa yhtiöitä omalla alueellaan lakisääteiseen tehtävälleen liittyvissä tehtävissä ja siten, ettei toiminta vaarantaisi lakisääteisten tehtävien hoitoa. Laissa säädettäisiin kilpailuilla markkinoilla toimimisen edellytyksenä olevasta yhtiöittämisvelvollisuudesta sekä sitä koskevista poikkeuksista kuntalain tapaan.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Lakiluonnoksen mukaan kunnilta siirtyvien tehtävien siirtyessä maakuntatasolle säädettäisiin sote-maakuntalaissa alueen asukkaiden oikeuksista osallistua ja vaikuttaa sote-maakunnan toimintaan. Äänioikeuden lisäksi sote-maakunnan asukkailla olisi äänestys-oikeus sote-maakunnan kansanäänestyksissä. Asukkailla ja palvelujen käyttäjällä olisi lisäksi oikeus osallistua ja vaikuttaa toimintaan muun muassa tekemällä aloitteita. Sote-maakuntavaltuuston tehtävänä olisi vastata siitä, että asukkailla olisi käytössään monipuolisia osallistumisen mahdollisuuksia. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin edistää esimerkiksi järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia, asukasraateja sekä ottamalla asukkaita mukaan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Sote-maakuntaan on perustettava sote-maakunnan vaikuttamistoimielimet eri väestöryhmien vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi kuntalain tapaan. Lisäksi saamen kielen lautakunta voidaan lakiluonnoksessa laskea vaikuttamistoimielimeksi. Sote-maakunnan tulisi myös turvata asukkaiden, palvelujen käyttäjien, järjestöjen ja muiden yhteisöjen riittävä tiedonsaanti sen toiminnasta. Sote-maakuntalakiluonnos vastaa kuntalain sääntelyä. Sote-maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle vähintään nykyisen lainsäädännön mukaisesti. Ehdotus antaa siihen toimivat puitteet. Asukkaiden osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen tulee järjestää niin, ettei lisäkustannuksia synny nykykäytäntöön verrattuna.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Ehdotettu rahoitusmalli ohjaisi sote-maakuntien taloudenhoitoa tiukemmin kuin nykyinen rahoitusmalli. Toisaalta tällaiseen laskennalliseen malliin voi liittyä myös riskejä. Mallissa ehdotettua suhteellisen pitkää viivettä rahoituksen tason tarkastamisessa olisi tärkeää lyhentää niin, että kustannukset ja rahoitukset vastaavat mahdollisimman hyvin toisiaan. Tarvetta rahoituksen perusteiden muutoksiin varmasti tulee ja tarkistusten tulisi tapahtua lyhyellä viiveellä. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehitys on niin nopeaa ja muutoksia esim. hoitomenetelmissä, kuvantamissuosituksissa ja lääkehoidossa voi tapahtua lyhyessä ajassa, jolloin sote-maakunnalla tulisi olla mahdollisuus pysyä kehityksen mukana. Lapin maakunnan alueen erityispiirteet ja -tarpeet tulisi huomioida rahoituksen määrittelyssä, kuten ikärakenne, matkailun kausiluonteiset isot vaikutukset palvelujen tarpeeseen, ilmasto, teollisuus, kaivostoiminta, välimatkat, tunturimaisuus, asumisen keskittyminen kyliin sekä muut olosuhdetekijät kuten Uusimaan alueen erityispiirteet ko. erilliskäytöksissä. Maakunnalla tulisi olla myös verotusoikeus.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-

maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Valtion rahoitusvastuusta johtuen sote-maakunnan rahoitustarvetta ei saisi kattaa pitkäaikaisella lainalla. Sote-maakuntalaissa on kuitenkin myös maininta sote-maakunnan lainanottovaltuudesta. Valtioneuvosto päättäisi sote-maakunnan tilikausittaisen valtuuden ottaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoittamiseksi. Lainanottovaltuus perustuisi lähtökohtaisesti sote-maakunnan taloudelliseen kantokykyyn ja olisi laskennallinen. Toimitila- ja muut investoinnit voitaisiin rahoittaa sote-maakunnan budjettivarojen lisäksi vain tämän lainanottovaltuuden puitteissa otetulla pitkäaikaisella lainalla valtioneuvoston pohjautuen. Lainanottovaltuuksista päättämisen eri sote-maakuntien välillä tuleekin olla tasa-arvoista ja estää kannattamattomat ja sote-maakunnalle / julkiselle taloudelle liian kalliit investoinnit.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Sote-maakuntalaki ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki säätävät pääosin hallinnon järjestämisestä. Palvelujen varsinaista sisältöä säätävät erityislait. Niihin mahdollisesti tulossa olevat muutokset eivät ole vielä tiedossa, joten lausunnon sisältökin pysyttelee pitkälti hallinnon tasolla.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin [Sote-lainsäädäntö olisi edelleen hyvin laaja kokonaisuus. Muita yleis- ja erityislakeja tulee myös uudistaa, päivittää ja yhdenmukaistaa. Painopistettä tulisi siirtää kaikilta osin perus- tai yleispalveluihin, erityistason palveluissa tulee lisätä konsultoivaa, etä- ja jalkautuvaa palvelua siltä osin kuin se on mahdollista.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Lakiehdotuksen mukaan palvelut järjestetään asiakkaiden tarpeen edellyttämällä tavalla ja tarvetta arvioitaessa huomioidaan sekä väestötasolla tarkasteltu että yksilötason objektiivinen tarve. Edelleen tosiasiallinen yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikille toteutuu tarpeisiinsa nähden riittävät ja mahdollisimman hyvät palvelut. Palvelut tulee toteuttaa niin, että ne muodostavat asiakkaalle kokonaisuuden, jossa yhteistyö palveluntuottajien välillä ja siirtyminen palvelusta toiseen eli palveluintegraatio toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla ilman perusteettomia viiveitä, katkoja tai päällekkäisyyksiä. Lisäksi lakiehdotuksen mukaan sote-maakunnan on huolehdittava lähipalvelujen asianmukaisesta toteuttamisesta. Lähipalvelut on määritelty asiakasnäkökulmasta hyvin, mutta edelleen tulokinnassa voi tulla esiin epäselvyyksiä ja miten esim. ammattihenkilöstön rekrytointiongelmia huomioidaan. Käytännössä lähellä tuotettavaksi määriteltävä palvelu voidaan joutua tarjoamaan keskitetysti, esim. seutukunnittain.

Osaavan työvoiman saatavuus onkin turvattava riittävällä alueellisella koulutuksella. Lapin sote-maakunnalla olisi velvollisuus huolehtia siitä, että jokaisessa kunnassa on saatavilla usein tarvittavat sote-palvelut lähipalveluna. Lähipalvelut voivat olla myös sähköisesti asiakkaan lähelle tuotettuja (esim. etälääkäri, etäpsykoterapia). Lapin maakunnan osalta lähipalvelut voisivat olla perustason sosiaali- ja terveystalvveluja, jotka lähellä ja saavutettavia, usein /päivittäin / viikoittain tarvittavia (esim. kotiin annettavat palvelut, avovastaanotto, sosiaalityö, neuvolatoiminta, asumispalvelut). Erityistason sosiaali- ja terveystalvveluita voisivat olla palvelut, joita tarvitaan ehkä kerran kuukaudessa/vuodessa/elämän aikana, päivistystalvveluonteisia, erityisosaamista vaativaa (esim. perheoikeudelliset palvelut, vammaispalvelut, lastensuojelu, terveystalvvelukeskussairaalahoido). Näitä voisi myös keskittää alueellisesti tai seutukunnallisesti, sisältäen lähelle asiakasta jalkautuvaa toimintaa tai etätoimintaa. Lapin matkailusta johtuen lähipalvelujen tarve voi vaihdella kausittain suuresti. Tämä on huomioitava palvelujen järjestämisessä ja suunnittelussa sekä rahoituksessa.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin [Pääosin sote-järjestämislain pykälissä 6 ja 7 esitetty tehtävien määrittely varmistaa kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen. Hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen määrittely ja arviointi myös yhtenäistyisivät lain myötä. Vastuu hyvinvoinnin edistämisestä kuuluisi edelleen ensisijaisesti kunnille ja se huomioitaisiin kunnille maksettavassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosalla, joka olisi hyvä kannustin kunnille. Lakiesitys velvoittaa asettamaan kunnan strategisessa suunnittelussa tavoitteita kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävästä ja ongelmia ehkäisevästä toimenpiteistä ja palveluista sekä niihin varattavista voimavaroista. Tavoitteet perustuisivat asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden nykytilaan, paikallisiin olosuhteisiin sekä paikallista toimintaa tukeviin kansallisiin sosiaali- ja terveystalvvelupoliittisiin linjauksiin. Toimeenpano olisi osa kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua ja päätöksentekoa. Samalla tulisi tehdä myös toimenpiteiden vaikutusten ennakoarviointia. Tavoitteet voisivat toteutua vain, jos niihin olisi osoitettu riittävät voimavarat, varmistettu tarvittava osaaminen ja luotu toiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmät. Sote-maakunnalle osoitetaan lakiesityksen mukaan yhden prosentti hyte-osuus rahoituksesta. Nyt lakiesityksessä mainitut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa, voimavaroja ja tuloksia kuvaavat indikaattorit (valtioneuvoston asetus sote-maakuntien rahoituksesta, 6 §) koskevat pääosin jo olemassa olevien sosiaali- ja terveydenhuollon lakisäateisten palvelujen toteutumisen seurantaa. Näistä palveluista osalla kunnista on tällä hetkelläkin vaikeuksia selvittää. Tämän vaikutus aloitusvuosina tulisi rahoituksessa kompensoida. Hyte-osuus voisi perustua niihin vaikutuksiin, joita sote-maakunnan ja kunnan hyte-yhdystalvvelupintatyöstä koituisi, ei niinkään lakisäateisten sote-tehtävien toteutumisesta. Velvoite yhteistyöstä sote-maakunnan, kuntien sekä muiden kunnissa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa tulee olla vahva ja sen toteutumista tulee valvoa, kuten muutakin sote-maakunnan toimintaa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannusvaikuttavuuden aikaansaamiseksi tarvitaan usein samanaikaisesti monia eri toimia. Erityinen huomio tulee kiinnittää yhteisiin asiakaspintoihin esim. lasten ja nuorten palveluissa, nuorten työpajapalveluissa sekä työllisyyden hoidossa. Yhteisesti käytettävän tiedon tulee olla ajantasaista sekä helposti käyttöön otettavaa. Lainsäädännön tulisi velvoittaa tiedonsiirtoon ja -vaihtoon. Muutokseen tulisi varata myös riittävät resurssit sekä kunnille että sote-maakunnille.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Lakiluonnokseen kirjattu sote-maakunnan "riittävä oma palveluntuotanto" tulisi määritellä tarkemmin, nyt siinä on liikaa tulkinnanvaraa. Palvelujen sujuvan, taloudellisen ja tehokkaan tuottamisen takaamiseksi palvelujen tuottamistapaan sekä ulkoistuksiin on suhtauduttava joustavasti. Palvelujen järjestämisvastuun lisäksi on hyvä korostaa palvelujen saatavuutta, vaikuttavuutta sekä taloudellisuutta. Laaja alueellinen tai toiminnallinen kokonaisuus tulisi määritellä tarkemmin ja miten ulkoistuksia tulee tarkastella nykytilanteessa, koko maakunnan tasolla vai seutukunnittain, euromäärissä, suhteessa väestömäärään vai esim. tehostetun palveluasumisen ostopaikkojen määrää suhteessa maakunnan tai kunnan kokonaispaikkamäärään? Toiminnan virkavastuisten johtamisen, ohjauksen ja valvonnan järjestäminen kaikilla tehtävälajoilla sekä maantieteellisesti maakunnan eri osiin tulee olemaan Lapin maakunnassa haasteellista. Mikäli oman toiminnan sekä yksityisen palvelutuotannon valvontaa halutaan tehostaa, tarvitaan siihen keskitettyä ja hajautettua resurssointia sekä keskitettyä koordinoitua maakunnassa. Tällä hetkellä valvonta on keskittynyt omavalvontaan ja muu valvonta, kuten valvontakäyntien säännöllisyys, riippuu täysin kuntien resursseista.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [Lakiesityksen mukaisesti sote-maakunta voisi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta olisi tarpeen lakisääteisten ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Määrittelyyn tulisi lisätä selkeämmin hankintamahdollisuus myös 3. sektorin toimijalta. Lakiesityksessä ja sen perusteluissa on hyvin käyty läpi sisältönsä puolesta ne palvelut, joita sote-maakunta ei voisi hankkia, hoitaakseen järjestämistehtävänsä (esimerkiksi sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettu sosiaalityö ja osittain myös terveydenhuoltolain 15 §:ssä tarkoitettut neuvolapalvelut). Riskienhallinnan näkökulmasta palveluhankintojen hajauttaminen useammalle eri yksityiselle palveluntuottajalle on parempi vaihtoehto kuin laajan palvelukokonaisuuden hankkiminen yhdeltä palveluntuottajalta.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Sote-järjestämislaki 2 luku, § 8

Useimmissa Suomen kunnissa on hankaluuksia saada riittävästi ammattilaisia toteuttamaan lakisääteisiä sote-tehtäviä. Sote-maakunnan velvoite on turvata tarpeenmukaiset palvelut kaikkialla maakunnan alueella, joka vaatii riittävää henkilöstöresurssia. Sote-maakunnan keskitetyn sekä seutukunnallisen / paikallisesti järjestetyn henkilöstöhallinnon sekä strategisen että lähijohtamisen keskeisiä tehtäviä olisivat työn houkuttelevuuden parantaminen (veto- ja pitovoimatekijät). Toiminnan eri kuntien sote-keskuksissa tulee olla mielekästä ja monipuolista sekä houkuttelevaa. Mentorointi ja muut työntekijöiden tehtäviin liittyvät tuen muodot tulisi olla mahdollisimman helposti saatavilla, joko sote-keskuksissa tai keskitetysti.

Yhtenäinen palkka- ja työ-/virkasuhdestrategia edistäisi työntekijöiden saatavuutta. Palkkojen tarkistus ja harmonisointi tulisi aloittaa jo väli aikaishallinnon aikana. Henkilöstön koulutus tulee olla kaikilla alueilla mahdollista, tiedon jakaminen ja yhteistyö eri sote-alueiden välillä tulee varmistaa.

Saamen kielen ja kulttuurin mukaiset sote- palvelut ovat erityisen tärkeässä asemassa Lapin maakunnassa. Tähän liittyen henkilöstön koulutukseen ja osaamiseen on kiinnitettävä erityinen huomio sekä palvelujen suunnittelussa että rahoituksessa.

Järjestämislaki 6 luku

Hankinta- ja sopimusosaaminen saataisiin vahvemiksi keskittämällä, mutta tarvitaan myös hyvää paikallistuntemusta. Sopimusvalvonnan tulisi olla objektiivista ja suunniteltua sekä tapahtua yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa.

Ulkopuolista valvontaa tulee olla myös maakunnan omassa toiminnassa omavalvonnan lisäksi. Mikäli esim. lähipalvelut eivät toteudu lain mukaisesti, tulee sote-maakunnalle asettaa sanktiot, kuten nykyisin mm. uhkasakko kunnille.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Pelastustoimen järjestämislaissa on hyvä ehdotus rahoituksen määräytymisestä asukasmäärän lisäksi myös asukastiheyden ja alueen riskitekijöiden mukaan. Riskitekijöissä tulee Lapin maakunnan osalta huomioida myös matkailu ja asukasluvuun nähden suuri matkailijoiden määrä, jossa on paljon kausittaista vaihtelua.

Pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoidon synergiaetujen hyödyntäminen Lapissa ei välttämättä onnistu, sillä Rovaniemen pohjoispuolella pelastuslaitos toimii pääsääntöisesti sopimuspalokuntien varassa. Tulvan torjuntakaluston ja -välineistön kehittäminen ja innovointi voisi olla Lapin pelastuslaitoksen tehtävänä. Lapin alueen majoituskapasiteetin käyttömahdollisuus tulisi huomioida esim. korona- tai muussa kriisitilanteessa. Lapin pelastuslaitoksen kuntien neuvottelukunnassa nousi vahvasti esiin huoli pelastuslaitoksen resursseista sekä rekrytointiongelmista. Haasteellisista olosuhteista kuten pitkistä etäisyyksistä johtuvat erityispiirteet ovat johtaneet menojen korotuspaineeseen.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Osa tulevista sote-maakunnista on asukasluvultaan kohtuullisen pieniä ja useita nykyisiä kuntiakin pienempiä. Sote-uudistuksen tavoitteena on ollut siirtää järjestämisvastuuta kuntia suuremmille "hartioille", sote-maakunnille. Riskinä on, että ko. sote-maakunnat ohjautuvat suurempia maakuntia nopeammin arviointimenettelyyn.]

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä [Jo ennen sote-maakuntavaltuuston toimikauden alkamista sote-maakuntien perustamisen valmisteluun tulee sisältymään sellaista uuden organisaation hallinnon järjestämiseen liittyvää päätöksentekoa, joka ei voi perustua pelkästään yksittäisten viranhaltijoiden päätöksiin tai perustettavien sote-maakuntien alueilla toimivien viranomaisten vapaaehtoisen yhteistyön varaan. Sote-maakunnalle tarvitaan valmistelua varten monijäseninen valmistelutoimielin, joka vastaisi käytännön valmistelutyön organisoimisesta ja johtamisesta. Sote-maakunnan alueen kuntien, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueiden, sairaanhoitopiirin, erityishuoltopiirin ja pelastuslaitoksen olisi sovittava välittömästi tämän lain voimaan tultua väliaikaisen valmistelutoimielimen kokoonpanosta. Kunnilla tarkoitettaisiin säännöksessä ehdotetulla lailla perustettaviin sote-maakuntiin kuuluvia kuntia. Esitetty kokoonpano on tarkoituksenmukainen. Edellisen hallituksen sote-uudistuksesta voidaan todeta, että vapaaehtoinen ja monijäseninen "vate" (väliaikainen valmistelutoimielin) toimi Lapissa erittäin hyvin ja koko Lapin maakunnan kannalta katsoen ja yleistä etua etsien.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei pääosin [Soten ja pelastustoimen toimitilat siirtyisivät vuokrasopimuksella sote-maakunnan käyttöön, siirtymäkaudeksi 3+1 vuodeksi eli kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäisivät kuntien omistukseen. Vuokratuloilla olisi tarkoitus kattaa tilojen ylläpitokustannukset sekä kohtuulliset pääomakustannukset eli käytännössä myös mahdolliset lainanhoitokustannukset, joten kuntien velat säilyisivät ennallaan. Tässä vaiheessa ei ole tietoa tai asetusluonnosta siitä, miten vuokrat määräytyisivät. Siirtymäkauden aikana (3 + 1) vuotta Rovaniemen kaupungille ei synny sote-maakunnalle vuokrattavien kaupungin omistamien hyväkuntoisten tilojen näkökulmasta kovinkaan suuria haasteita. Alustavan arvion mukaan ne kaupungin omistamat tilat, jotka ovat tällä hetkellä sote-palveluiden käytössä, voidaan vuokrata sote-maakunnalle siirtymäkauden ajaksi nykyisin ehdoin. Siirtymäkauden aikana välttämättömien tiloihin toteutettavia investointeja olisi kuitenkin hyvin haasteellista toteuttaa. Voimassa oleva väliaikainen lainsäädäntö on tuonut jo viime vuosina haasteita, koska vuokrasopimukseen on täytynyt kirjata irtisanomisehto jo aiemmin, eikä käytännössä laajempia investointeja sote-kiinteistöihin ole voitu tehdä. Järkevä poisto-aika tiloihin kohdistuvissa investoinneissa on 20 vuotta ja vuokrasopimus tulisi olla mahdollista vähintään em. 20 vuotta. Merkittävin haaste on siirtymäkauden jälkeen. Lähtökohtaisesti kaupungin tulisi yhtiöittää pitkäaikaisella vuokrasopimuksella sote-maakunnalle vuokrattavat tilat, joka edellyttäisi järjestelyitä kaupungin sisällä. Toisena merkittävänä haasteena on se, että kaikkien tilojen kohdalla ei välttämättä päästä sote-maakunnan kanssa pitkäaikaiseen vuokrasopimukseen. Kuntaliiton lausunnossa ehdotetaan, että sote-maakunnan tulisi vähintään 12 kuukautta ennen vuokrakauden jatkumista ilmoittaa, jatkuuko vuokrasopimus vai ei. Kaupunki on vuokrannut paljon tiloja myös ulkopuolisilta sote-palveluiden käyttöön. Lakiluonnoksessa ei ole mainintaa sopimusten siirtymisestä sellaisenaan ja osassa vuokratuista tiloista on pitkät vuokrasopimukset, joka voi tuottaa haasteita kaupungille. Niissä vuokrasopimuksissa, jotka on tehty väliaikaisen lainsäädännön voimassaolon aikana, on irtisanomisehto ja ne eivät muodosta haastetta kaupungille jatkossakaan. Kaupungin omistamien tilojen korjausvelka kasvaa tulevina vuosina, kun kaupungin taloustilanne ei mahdollista laajamittaisia peruskorjauksia. Tämä tuo oman haasteensa myös sote-maakunnalle vuokrattaviin tiloihin. Sote-uudistuksen toteutuessa kaupungin tulot pienenevät ja jatkossa pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattavien tilojen peruskorjausinvestointeja ja vuosikorjauksia voi olla vaikea toteuttaa yhä haasteellisemmassa taloustilanteessa, mikäli korjauksiin ei voida osoittaa määrärahoja. Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus siirtyisi sote-maakunnalle, ilman korvausta. Omaisuuden siirto voitaisiin kirjata kunnissa peruspääomaa vastaan, jolloin se ei lakiesityksen mukaan vaikuttaisi kunnan tulokseen. Kunnat ovat nykyisen lainsäädännön puitteissa kuitenkin investoineet merkittäviä pääomia sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen irtaimeen omaisuuteen palvelujen järjestämiseksi. Näiden omaisuuserien ja kuntayhtymien peruspääoman jäsenkuntaosuuksien luovuttaminen maakunnalle korvauksetta ei ole perusteltua. Kunnan vakavaraisuus tulee varmistaa sote-uudistuksessa. Kuntien tulee saada asianmukainen korvaus kiinteistöluovutuksista. Muutos ei saa aiheuttaa kriisikuntakriteeristön täyttymistä.]

39. Voima-panolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin [Tyhjilleen jäävien tilojen ylläpitokustannukset jäisivät kaupungille, jos kaupungilla ei niille olisi käyttöä ja niistä ei voitaisi luopua nopeasti. Lakiluonnoksessa on esitetty tässä tapauksessa kompensatiokorvaus, joka ei ole kuitenkaan riittävä.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei pääosin [Lakiehdotuksessa tarkoitettuja mitättömäksi tulevia sopimuksia olisivat muun muassa sellaiset sopimukset, joissa kunnan ei voida katsoa tosiasiasa päättävän järjestämisvastuun mukaisista asioista tai sopimuksessa ei ole otettu huomioon, että sote-maakunta kykenee kaikissa tapauksissa turvaamaan järjestämisvastuunsa toteutumisen. Tällaisia olisivat muun muassa sopimukset, joissa olisi ulkoistettu laajasti perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon palveluja siten, ettei sopimuksessa sote-maakunnalle jäisi riittävää osaamista, omaa palvelutuotantoa tai ohjausmahdollisuutta. Tällaisia olisivat myös sopimukset, joissa palvelutuottajalle on annettu kokonaisvastuu palvelutuotannosta ja joka johtaisi siihen, että sote-maakunta ei voisi ohjata palveluja järjestämisvastuunsa perusteella tai sopimus vaarantaisi palvelujen yhdenvertaisen toteutumisen alueella. Mitättömyys koskisi myös sellaisia sopimuksia, joissa vain alkuperäisillä sopimusosapuolilla on oikeus irtisanoa sopimus. Sopimuksia tarkasteltaessa tulisi arvioida myös niiden tarkoituksenmukaisuus. Lapin maakunnassa merkittävä mitätöinti kohdistuisi etenkin Meri-Lapin kuntien ja Mehiläisen ulkoistussopimukseen. Perusterveydenhuollon osalta ulkoistukset voivat toisaalta kirittää omaa tuotantoa ja toimia vertailukohtana. Lakiesitykseen kirjattu hankinnan kriteeri, "sote-maakunnan tulisi pystyä huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta", on liian laaja ja tulkinnanvarainen. Sääntelyn tulee olla näiltä osin tarkempi.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [On hyvä, että rahoituksen määräytymistekijöiksi otettaisiin laajemmin myös sosioekonomisia tekijöitä, jotka kuvaavat tuloja, koulutusta, yhden aikuisen perhettä, siviilisäätystä, yksinasumista ja pääasiallista toimintaa. Vanhustenhuollossa uusina tarvetekijöinä mukaan otettaisiin myös tekijöitä, jotka kuvaavat tuloja, yksinasumista ja toimeentulotuen perusosan asiakkuutta.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä pääosin [Siirtymäaika on yhteensä seitsemän (7) vuotta. Se on riittävä aika mahdollisen laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotuksen tasaukseen. Enimmäismuutos tulisi olla suurempi kuin +150 €.]

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei pääosin [Pysyviä tasausmekanismeja ei pidä luoda.]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei [Esitetty maksueräjärjestely painottuu vuoden ensimmäiselle puoliskolle (60 / 40). Haasteeksi muodostunee maksuvalmiuden hallinta.]

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Lapin maakunnan osalta alueen erityispiirteet ja -tarpeet tulisi huomioida rahoituksen määrittelyssä, kuten ikärakenne, matkailun kausiluonteiset isot vaikutukset palvelujen tarpeeseen, ilmasto, teollisuus, kaivostoiminta, välimatkat, tunturimaisuus, asumisen keskittyminen kyliin sekä muut olosuhdetekijät (vrt. Uusimaan erillISRatkaisu).

Lapin sote-maakunnan tulee saada mahdollisuus kahden sairaalan malliin erityisperustein ja lainsäädännössä tulee varmistaa näiden rahoitus, kuten Uudenmaan ratkaisussakin.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Lakiesitys edellyttää sairaanhoitopiirien ja muiden kuntayhtymien alijäämien kattamisen vuoden 2022 loppuun mennessä, joka vaikuttaa kuntien kustannuksien kehitykseen. Huomioitava on, että sairaanhoitopiirien talouteen syntyy merkittäviä ja ennakoimattomia alijäämiä myös koronaepidemian vuoksi.

Lapin maakunnassa verotulojen tasausjärjestelmään tehtävät muutokset vaikuttavat merkittävästi kuntien valtionosuuksiin. Tarvevakioindeksin mukainen lähtötila tulisi ottaa huomioon siirtolaskelmissa. Valtionosuusjärjestelmänmuutoksen tasaus 100 euroon/asukas on liian suuri. Tasausrajaa tulee alentaa tai se tulee poistaa kokonaan.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä pääosin [Maakunnilla tulisi olla myös verotusoikeus.]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Lakiesitysten mahdollisen hyväksymisen jälkeen tulisi varata riittävä valmistelu-aika uudistuksen toteuttamiseen käytännössä.

Lapin maakunnassa, kuten useimmissa Suomen kunnissa, on hankaluuksia rekrytoida sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia toteuttamaan lakisääteisiä sote-tehtäviä. Sote-maakunnan velvoite on turvata palvelut niin, ettei em. tapahdu. Sote-maakunnan keskitetyn sekä seutukunnallisen / paikallisesti järjestetyn henkilöstöhallinnon sekä strategisen että lähijohtamisen keskeisiä tehtäviä olisivat työn houkuttelevuuden parantaminen (veto- ja pitovoimatekijät). Toiminnan eri kuntien sote-keskuksissa tulee olla mielekästä ja monipuolista sekä houkuttelevaa. Mentorointi ja muut työntekijöiden tehtäviin liittyvät tuen muodot tulisi olla mahdollisimman helposti saatavilla, joko sote-keskuksissa tai keskitetysti.

Yhtenäinen palkka- ja työ-/virkasuhdestrategia edistäisi työntekijöiden saatavuutta. Palkkojen tarkistus ja harmonisointi tulisi aloittaa jo väliaikaishallinnon aikana.

Palkkojen harmonisointi tulee aiheuttamaan niin merkittäviä kustannuksia, että se vähentää uudistuksesta saatavia taloudellisia hyötyjä.

Henkilöstön koulutus tulee olla kaikilla alueilla mahdollista, tiedon jakaminen ja yhteistyö eri sote-alueiden välillä tulee varmistaa. Saamen kielen ja kulttuurin mukaiset sote- palvelut ovat erityisen

tärkeässä asemassa Lapin maakunnassa. Tähän liittyen henkilöstön koulutukseen ja osaamiseen on kiinnitettävä erityinen huomio sekä palvelujen suunnittelussa että rahoituksessa.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella

maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereininen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä [Lakiehdotuksen mukaan sote-maakunnan alueena olisi säännöksen mukaan maakunta, johon edellytetään kuuluvaksi vähintään kaksi kuntaa. Näin syntyvän sote-maakunnan on muodostuttava yhtenäisestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden. Nämä edellytykset tulee ottaa huomioon myös sote-maakuntia muutettaessa. Yhdistyvillä sote-maakunnilla tai toiseen maakuntaan siirtyvällä kunnalla tulee olla yhteinen maaraja. Toiminnallisen kokonaisuuden muodostumista voi osoittaa myös yhdistyvien sote-maakuntien tai toiseen maakuntaan siirtyvän kunnan kuuluminen samaan yhteistyöalueeseen sosiaali- ja terveystalouden osalta. Sote-maakuntien ja niiden pohjana oleva maakuntajaon suhde ja jaon muutosprosessi on selkeä.]

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Toiminnalliselta ja talouden suunnittelun kannalta on perusteltua, että sote-maakunnan muutos tulisi voimaan aina kalenterivuoden alusta koskien sote-maakuntien yhdistämistä. Sen sijaan kunnan siirtämistä koskevat muutokset ehdotetaan määrättäväksi tulemaan voimaan aina vasta seuraavien maakuntavaalien jälkeen, vaaleja seuraavan vuoden alusta. Näin muutoksessa voidaan ottaa huomioon myös siirtyvän kunnan asukkaiden edustus uuden sote-maakuntansa sote-maakuntavaltuustossa.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin [Vuotuinen ohjausneuvottelu yhdistettynä sote-maakunnan jatkuvaluonteiseen ja vuorovaikutteiseen ohjaukseen tukisi sote-maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, edistäisi sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyötä sote-maakunnan kanssa sekä tarjoaisi tietoa esimerkiksi valtion talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman valmisteluun ja seurantaan.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin

vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämistä vastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin [Jos ohjaavien ministeriöiden, sosiaali- ja terveys-, valtiovarain- ja sisäministeriön lisäksi ohjausta annettaisiin valtioneuvostostakin käsin, tulee varmistaa, että annettu ohjaus on samansuuntaista ja tarkoituksenmukaista. Valtioneuvoston toimivalta päättää sote-maakuntien yhteistyösopimuksesta on erimielisyystilanteiden ratkaisijana (Sote-järjestämislaki 5 Luku 36 §) perusteltua.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia tulisi täydentää, muutoin arviointi on laajaa ja aiempien tutkimusten ja selvitysten pohjalta perusteltua.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

kyllä pääosin [Sopimukseen, hankintoihin ja tarvittaessa oman tuotannon lisäämiseen liittyviin toimiin ja selvityksiin tulee varata riittävästi resursseja, huomioiden mm. kunkin maakunnan yksityisen palvelutuotannon laajuus sekä olemassa oleva kuntien hankintaosaaminen. Esitetty aikataulu on arvioitu riittävän, jotta analyysi em. ehdittäisiin huolellisesti tekemään. Lapin maakunnan osalta tähän on varattava sekä hankinta- että lainsäädäntöosaamista riittävästi.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Nykyisen Rovaniemen kaupungin sosiaali- ja perusterveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmän toimittajana on Tieto Oyj (myöhemmin Tieto). Tiedon toimittamana järjestelmänä on LifeCare, joka on toimitettu edellisen Effic- järjestelmän ns. päivityksenä. Päivityskustannukset olivat noin 600.000 euroa Rovaniemen kaupungille.

Kaupungin näkökulmasta Tieto tuottaa päivitykset ns. pakotettuna, johon asiakkaalla ei ole mahdollista vaikuttaa. Kalliit päivitykset tulivat esille edellisen sote-uudistushankkeen aikana. Lähtökohtaisesti päivityksestä olisi pitänyt pidättäytyä esimerkiksi maku- ja soteuudistukseen liittyvällä lakiasetuksella. Tämä olisi mahdollistanut merkittäviä kustannussäästöjä myöhempään maakunta- ja soteuudistuksen järjestelmäintegraatioihin.

Kaupungin näkökulmasta nykyisten asiakas- ja potilastietojärjestelmien rajapinnat, tietorelaatiot ja -sisällöt ovat erittäin vaikeasti saatavilla tai jopa mahdottomia. Kaupungin toimintaprosessit ovat

riippuvaisia tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta. Tällä hetkellä yhteentoimivuutta eli suunnitelmallista kokonaisarkkitehtuuria on vaikea toteuttaa.

Lakiluonnoksessa ei ole mainintaa edellisen hallituskauden maakunta- ja soteuudistushankkeen kahdesta valtion omistamasta ICT-yhtiöstä, jotka olisi syytä mainita nykytilan kuvauksessa ja onko niillä roolia tulevaisuudessa.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Tavoitetila on kirjoitettu konditionaaliin, jolloin tekeminen on hypoteettista tai epätodennäköistä. Lain tavoitetila on syytä olla selkeä johtamisen kannalta, ei ehtoperusteista.

Kuntaliiton tekemän Kuntien tietotekniikkakartoitus 2020 mainitsee, että “.. 60 prosenttia vastanneista organisaatioista piti strategisen ohjauksen puutetta, sektorimainen toimintatapaa ja epäselvyyttä eri toimijoiden välisestä työnjaosta tulevaisuudessa vähintään jokseenkin merkittävänä haasteina.” Tämän perusteella kunnissa ja kuntayhtymissä odotetaan valtiolta lujempaa otetta julkishallinnon ICT- ohjaukseen, mukaan lukien kunnat.

Lakiin on hyvä määritellä tarkasti tietojärjestelmien tietorakenteiden, -sisältöjen ja rajapintojen omistajuus, joiden on syytä olla julkishallinnolla kahdesta syystä; 1) avoimen datan hyödyntäminen ja 2) riskien hallinta. Tiedon, tietorakenteiden ja datan omistajuudella on mahdollista ehkäistä julkishallinnon ICT-toimittajaloukkuja sekä tuottaa aitoa markkinaehtoista kilpailua ICT-toimittajakenttään. Edelleen se mahdollistaa uudenlaisia palvelunäkökulmia, joista ei vielä tiedetä.

Ehdotukset ja niiden vaikutukset osion kohta 4.2.1.8.2 Toimialariippumattomat ICT-toiminnot, jossa “Toimialariippumattomien tehtävien organisoinnin osalta uudistuksessa ei ehdoteta valtakunnallista yhtenäispolitiikkaa, organisoitumista tai valtakunnallisia palvelukeskuksia koskevaa sääntelyä. Tämän voidaan arvioida lisäävän sote-maakuntakohtaisten ratkaisujen määrää. Sote-maakuntien ja kuntien yhteistyötä yhteisten ja yhteensopivien ratkaisujen toteuttamiseksi tulisi tukea.” Jos esimerkiksi verrataan luvun 4.2 tavoitetilaa toimialariippumattomista ICT toiminnoista Verohallintoon, Kelaan tai muuhun valtakunnalliseen toimijaan, tuntuisi aika omituiselta, jos esim. jokainen verotoimisto voisi valita omat välineensä työn tekemiseen. Valtiolta olisi tultava yhtenäispolitiikka ja ohjeet organisoitumiseen ym. kohdentuen toimialariippumattomiin ICT- toimiin ja palveluiden järjestämiseen. Tämä helpottaa alueen keskittymistä aluekeskeisiin ongelmiin, kuten kuntien tehtävien ja vastuiden siirtoihin.

Edelleen valtiolta on syytä odottaa koko julkishallinnon tietohallinnon ja ICT:n ohjausta, sillä “verkostoteoria on yhä tärkeämmässä osassa, koska sekä yritysten sisäinen kehittäminen että liiketoiminta ovat muuttuneet yhä enemmän globaaleiksi verkottuneiksi hankkeiksi, joissa yritys on yksi osa globaalia verkostoa ja aikaisemmista tukitoiminnoista, kuten ICT:stä ja henkilöstöhallinnosta onkin tullut tärkeä kilpailutekijä.” (Väitöskirja Alignment and Leadership in ICT Strategies of Private and Public Organizations, Harri Hyvönen, Jyväskylä, 2015).

a) vuosina 2021-2022?

Ostopalvelujen hankinta voi hankaloitua. Toisaalta sääntelyn perustelut tulee laatia huolellisesti, joka sinällään jäntevöittää hankintaprosessia. Ostopalvelujen laajuus on otettava kuntakohtaiseen

tarkasteluun. Joka tapauksessa vaikeuttaa pitkäjänteistä järkevää palvelujen suunnittelua, joka on nyt jo havaittavissa.

b) vuosina 2023-2024?

Sopimusten tarkistus, päivittäminen ja mahdollisesti purkaminen sekä tarvittaessa sote-maakunnan oman toiminnan lisääminen vievät runsaasti aikaa ja resursseja. Palvelujen hankinta mahdollisesti hidastuu / hankaloituu. Toisaalta keskitettynä hankintaosaaminen vahvistuu.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Julkinen ja ostopalvelutoiminta (yksityinen ja 3. sektorin tuottama) kokonaisuudessaan vahvistuu, mikäli hankinnoille saadaan lakiin selkeät perusteet.

a) vuosina 2021-2022?

Olemassa olevia sopimuksia joudutaan tarkistamaan ja arvioimaan uudelleen, josta edelleen voi koitua sopimuspurkuja ja -riitoja.

b) vuosina 2023-2024?

Sote-maakunnille voi koitua suuriakin kustannuksia, mikäli sopimuksia mitätöidään ja joudutaan lisäämään omaa palvelua. Edelleen tästä voi aiheutua oikeudenkäyntikuluja maksettavaksi. Syntyy myös päällekkäisiä kustannuksia, kun omaa tuotantoa joudutaan ylläpitämään joka tapauksessa.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Kts ed. vastaus

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Ei tietoa koko maakunnan tasosta.

Tarkoituksenmukaista, perusteltua ja toimivaa ulkoistamissopimusta ei ole kuitenkaan syytä kokonaan mitätöidä. Asiakkailta tulee olla mahdollisuus käyttää myös palveluseteliä palvelujen hankintaan.

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Ei tietoa koko maakunnan tasosta.

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

hallinto ja johtaminen

muuta, mitä?

henkilöstösiirrot, talous, omaisuusjärjestelyt, tietohallinto ja ICT

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Sote-maakunta ehdotetaan korvattavaksi sote-alueeksi.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Kielilaki:

Saamelaisten kotiseutualueen kunnilta siirtyisi järjestämisvastuu sote-maakunnalle, jolloin saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolellakin on noudatettava saamen kielilain 3 luvun säännöksiä eli henkilöllä olisi oikeus käyttää asioidessaan sote-maakunnan alueella saamen kieltä. Tämä koskisi myös esim. muutoksenhakuprosesseja, sote-maakunnan toimielimiä, viestintää, tiedottamista. Saamenkielen osalta rahoituksen on oltava samantasoinen kuten ruotsin kielen osalta. Sote-maakunnan on varattava riittävästi resursseja koulutukseen, tulkkaukseen sekä kehitettävä rajat ylittävää palvelua, jolla on vaikutusta myös kielellisten oikeuksien toteutumiseen.

Lapin maakunnassa rajayhteisöjen joustavat sote-palvelut ja erityisesti ensihoito tulee turvata kuten nykyisinkin (yhteistyö Norjan ja Pohjois-Lapin alueilla). Lainsäädännön tulisi myös mahdollistaa rajakuntien toimivaltaisten toimielimien muodostamisen sekä valmiussuunnitelmien laatimisen, esim. erilaisissa laajoissa kriisitilanteissa. Edelleen mm. varautumista helpottaisi, mikäli väestökisteristä saataisiin tiedot vapaa-ajan asunnoissa vakituisesti, ympäri vuoden asuvista henkilöistä.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta:

Suunniteltua siirtoa on perusteltu sillä, että pienten kuntien on vaikea palkata tarvittavaa henkilöstöä ja huolehtia esimerkiksi opiskelijahuoltotyön johtamisesta ja täydennyskoulutuksesta. Lisäksi opiskeluhuollon saatavuudessa on alueellisia eroja. Parhaimmillaan, hyvin organisoituna ja

johdettuna, resurssien yhteensaattaminen voisi poistaa päällekkäistä toimintaa. Kokonaiskuvan muodostaminen palvelutarpeista voisi helpottaa, lasten ja nuorten palveluketjut saataisiin mahdollisesti toimimaan nykyistä joustavammin ja asiakaslähtöisemmin.

Rovaniemen koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluissa tehdyn arvion mukaan, hallintosiirrolla tulisi olemaan kuitenkin enemmän negatiivisia kuin positiivisia vaikutuksia. Psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisen tulee kuulua kunnan tehtäviin kuten tähänkin asti. Työnjohdon ja organisoinnin on oltava siellä, missä työkkin tehdään. Työnjohdolla tulee olla käsitys siitä, mitä on ennaltaehkäisevä ja yksilökohtainen opiskeluhoito kussakin yksikössä ja paljonko sitä tarvitaan. Tarpeiden arviointi päiväkotien ja koulujen ulkopuolelta, sote-maakunnasta käsin, ei ole mahdollista. Päiväkodeilla ja kouluilla on kasvava tarve siihen, että oppilas- ja opiskeluhoito on mahdollisimman kiinteässä yhteistyössä mukana yksikön arjessa.

Oppilas- ja opiskeluhoito kuuluu päiväkoteihin ja kouluihin, sillä opiskeluhoito psykologeineen ja kuraattoreineen on lakisääteinen, kiinteä ja elimellinen osa koulun ja oppilaitoksen toimintaa. Työn tarkoitus on tukea lasten ja nuorten oppimista, terveyttä ja hyvinvointia. Tämä tapahtuu sekä yksilöiden että ryhmien ja koko kouluyhteisön tasolla. Tätä työtä ei voi tehdä erillään koulun arjesta, maakuntien sote-palveluista käsin.

Hallintosiirto ei ole ratkaisu resurssien puutteeseen. Oppilashuoltopalveluiden saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja johtuen henkilöstövajeesta (Hietanen-Peltola ym., 2019a-b). Lakisääteiset henkilöstöresurssit on saatava kuntoon säätämällä sitova henkilöstömitoitus ja rahoitus. Opiskeluhoillon psykologien ja kuraattorien siirtäminen sote-maakuntiin ei lisää resurssia. Päinvastoin se tulee käytännössä vähentämään koulujen ja oppilaiden saamaa palvelua. Tämä on riski erityisesti Lapin maakunnan suurimmassa kaupungissa Rovaniemellä. Oppilashuollon nykyiset haasteet syntyvät siis ensisijaisesti lakisääteisten vakanssien puutteesta, eivät opiskeluhoillon hallinnollisesta sijoittumisesta.

Rovaniemellä palveluiden saatavuus ja henkilöstön riittävyys on suuri haaste. Lapin muissa kunnissa tilanne on vieläkin vaikeampi. Kuntien talous- tai rekrytointiongelmia ei voida kuitenkaan ratkaista pakottamalla kaikki kunnat siirtämään toimiva ja tarpeellinen psykososiaalinen oppilashuolto sote-maakuntaan. Jatkossa oppilashuollon yhdenvertaiset palvelut tulisi turvata vaikuttamalla ennen kaikkea koulutetun ammattihenkilöstön riittävyyteen, saatavuuteen ja alalla pysymiseen. Tämä onnistuu parhaiten säätämällä sitovasta henkilöstömitoituksesta sekä mahdollistamalla paikallisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut.

Louet-Lehtoniemi Tuulikki
Rovaniemen kaupunki